

REGISTERBLAD

Namn:

Datum:

Område av riksintresse för naturvård i Gävleborgs län

Områdesnummer: Nr X 19

Områdesnamn: Näsbergfältet-Skrälldalen

Kommun: Ljusdals kommun

Kartblad: 15 F NO 16 F SO

Area: 7 040 ha varav 6 760 ha land och 280 ha vatten

Naturgeografisk region: 30 a Norrlands vågiga bergkullterräng med mellanboreala skogsområden

Kust/havsregion:

Regionindelning för sjöar och vattendrag: Avrinningsområde 48, Ljusnan

Agrara kulturlandskapsregioner:

Landskapsformer: Vågig bergkullterräng med relativ höjd >100 m

Riksvärde

Ås, isälvsdelta, kame, isälvsandur		
Sjö?		
Soligent kärr		

Värdeomdöme: Näsbergfältet med Skrälldalen-Ängratörn är ett geovetenskapligt, hydrologiskt och landskapsmässigt mångsidigt område. På en relativt liten yta finns distinkta former bevarade som representerar ett sammanhängande utvecklingsskede. Som studieobjekt med högsta kustlinjen och tappningssjön i den trånga sprickdalen är det synnerligen lämpligt. Vidare finns goda förutsättningar för rekreation. Sandåsmyrän är ett våtmarksområde med värdet av soligent kärr. SKA ÄNGRATÖRN TAS UPP SOM LIMNISK RIKSINTRESSE?

Huvudkriterier: A, B Mångformig randavlagring kring NK
E Säreget landskap

Stödskriterier: mångformighet, representativitet, nyckellokal, säregenhet

Förutsättningar för bevarande: Skogsbruk bedrivs med hänsyn till landskapsbilden Områdets värden påverkas negativt av störningar i landskapsbilden; ytterligare grustäkt. Bevarandet av våtmarkernas värde kräver att områdets hydrologi skyddas mot dränering, vattenreglering,

dämning och torvtäkt. Avverkning av sumpskogar, skogar på fastmarksholmar och i kantzoner kan skada naturvärdena.

Säkerställande: 1924: Sädgåsen fridlyst inom de s k Ljusdals utskogar

1976: Näsbergsfältet område av riksintresse för naturvård, FRP

1986: Klass I i länsstyrelsens naturvårdsplan

Områdets huvuddrag: Näsbergsfältet utgör ett oregelbundet, intressant randdelta uppbyggt till högsta kustlinjen. Detta område avvattnas västerut via Vandelån och Gårdsjöån. Norr om ett pass över högsta kustlinjen vidtar en smal nord-sydlig sprickdal, Skrälldalen-Ängratörn, omgiven av branta bergsidor. Ängratörn (SMHI S 686703 147800) är näst Dellen länets djupaste sjö, minst 48 m djup. Den avvattnas norrut via Ängraån i Ljusnan.

Under isavsmältningen utbildades subakvatiskt Näsbergsåsen, en biås till Ljusnanåsen. Mellan Finnsjön (SMHI S 685059 149296) och V Näsberg har den mäktiga dimensioner i form av flera stora åskullar. Åsen är även på en sträcka dubbel, med en mellanliggande 30 m djup svacka. Som en skarp getrygg nalkas sedan åsen ett åsnätområde, Finnsjömon, orienterat parallellt med åsen öster om Skålsjön (SMHI S 685211 149105). Getryggen fortsätter västerut mot ett sedermera avlagrat kameslandskap, Gårdsjömon, och ett mindre kittelfält. Väster om Gårdsjösjön (SMHI S 685363 148895) nås HK, som också låtit sig studeras uppe på Målarbergets dalsida 240 m ö h, och strömrännor i braided river-mönster märks på dalens botten. En 15 m mäktig dalsandur fortsätter över HK i Vandalens dalgång, jämte den lite uppsplittrade getryggsåsen, och passerar dalpasset i Skrälldalen, 306 m ö h. Här dränerades Ängratörn under ett issjöstadium som kvarlämnat terrasser utmed sjöns östsida. På Målarbergets sydslutning norr om Gårdsjösjön hittas fler spår av isavsmältningen i form av skval- och slukrännor.

Ursprungligen var det subakvatiskt bildade deltat mer eller mindre plant, men så småningom har dödisavsmältning och erosion skulpterat ut den nuvarande, komplicerade topografin med små strömrännor och ryggar, tjärnar och åsgravar, orienterade i olika riktningar. Finnsjömons åsnät svallades av Färilafjärdens vågor. Även Gårdsjömon uppvisar strandterrasser österut. De eroderande vattendragen har nått ner till åsens grövre kärna.

Området domineras av barrskog, i Skrälldalen en särskilt grov granskog. Torvmarker upptar också stora arealer. Längst söderut i området, där åsen flackar ut, finns stora mosippebestånd. Närmast vattendragen frodas en trivial lövbård.

Åsen är mycket viktig för landskapsbilden, särskilt vid Finnsjön. En del större grustäcker har tagits upp. Vägen Ljusdal-Los skär igenom den västra delen av dubbelåsen, medan en mindre väg löper på åskrönet.

Sandåmyran är ett våtmarksområde med värdet av soligent kärr.

Anmärkningar: Biologisk inventering saknas. VMI-ID: 16FOG02

Referenser: Gretener, B, 1981: Näsbergsfältet, parallella åsryggar, åsnät och kittelfält.

Fotodokumentation samt förslag till skötsel-föreskrifter. Naturgeografiska institutionen, Uppsala universitet.

Lindberg, T & Wikberg, T, 1975: Översiktlig naturvårdsinventering av Ljusdals kommun utförd år 1975. Länsstyrelsen i Gävleborgs län.

Lindell, M, 1966: Isälvsavlagringar i Gästrikland och Hälsingland. Naturgeografiska institutionen, Uppsala.

Lundqvist, G, 1963: Beskrivning till jordartskarta över Gävleborgs län. SGU Ser Ca, nr 42.

Naturvårdsverket 1994, Myrskyddsplan för Sverige.

Länsstyrelsen i Gävleborgs län. Våtmarksinventering i Gävleborgs län.

Länsstyrelsen i Gävleborgs län, 1997. Värdefull natur i Gävleborg, naturvårdsprogram. Rapport 1997:12.